

Kis községek olvasómozgalma

Járásunkban, a nagyatádi járásban kilenc község (Bakháza, Beleg, Bolhás, Görgeteg, Kisbajom, Kuntelep, Rinyabesenyő, Rinyaszentkirály, Szabás) lakossága van alatta az 1000 léleknek, vagy csak alig emelkedik e határ fölé. Mivel a járás falvainak feléről van szó, érdemes a rájuk leginkább jellemző problémákkal foglalkozni. Ezek első látásra talán semmiben sem különböznek a nagyobb községek gondjaitól, de ha kulturális körülményeiket és adottságaikat vizsgáljuk, csak rájuk jellemző jelenségekkel is találkozunk.

Mindegyik kis községünknek önálló tanácsa van, mindegyik termelőszövetkezeti község. A lakosság egészen kicsiny hányada a környező állami gazdaságokban, erdészetekben dolgozik. Estéiket ezek is otthon töltik. Több helyiséges művelődési háza azonban csak kettőnek van, Belegnek és Szabásnak. Színpaddal ellátott előadóteremmel ugyancsak kettő rendelkezik, Görgeteg és Kisbajom. Őt községnek nincs művelődési háza. Rendszeres, állandó filmvetítés háromban van, négy faluba vándorozó jár hetenként, kéthetenként. A Faluszínház és a megyei színház tájékoztatásai ezekbe a községekbe nem jutnak el, részben a megfelelő termék hiánya miatt, részben mert e falvak négy-hét kilométerre vannak az állomástól, illetve a körvasúttól. Marad tehát a könyv, ez az olcsó és hozzáférhető eszköz a szórakozásnak, művelődésnek. Könyvtár mindegyik községben van. Most tehát jogosan vizsgáljuk azt, hogy mennyire ismerték fel a helyi vezetők és könyvtárosok a könyvtárak kivétel nélküli jelentőségét ezekben a falvakban, és azt is, hogy kimutatható-e az eredményekből a könyvtári szolgáltatások fokozott igénylése.

A kilenc könyvtár közül hét önálló helyiségben, kettő (Bolhásan, Kuntelepen) egyéb célra is használt szobában működik. Felszerelésük egy-két szekrény vagy polc, néhány asztal és szék. Bakházán csak egy szekrény és egy polc, Kisbajomban, Kuntelepen egy-egy szekrény. Csupán Beleg, Görgeteg és Szabás állománya haladta meg a 600 kötetet, a többi 400—500 könyvvel rendelkezik. Valamennyi könyvtár tanácsi kezelésbe került 1960—61-ben. Az egy lakosra jutó könyvek száma 0,41—1,07 kötet között mozog. Legkevesebb Kuntelepen, legtöbb Bakházán. Azonban e községek mindegyikében meghaladja az állomány a nagyon rossz (0,4) járási átlagot. Könyvvásárlásra 1961-ben a kuntelepi 1000,— Ft-tól a bolhási 4418,— Ft-ig különböző, de nagyjából azonos összegeket

fordítottak, részben költségvetésből, részben községfejlesztésből. Összehasonlítva a nagyobb községek könyvbeszerzéseivel ezeket a számokat megállapítható, hogy a gyarapodás a vizsgált kilenc faluban volt a legnagyobb. 1962-re valamivel többet terveztek (Kuntelep kivételével), de ennyi sem elég ahhoz, hogy ezzel a fejlesztéssel 1965-re elérhessük az ötéves terv irányzásait. Különösen nem, ha számításba vesszük, hogy a lakosság számához viszonyított gyarapításnak nagyobbak kell lennie ezekben a községekben a tervezettnél, hisz pl. Bakházán, ahol 500 könyv elég volna ahhoz, hogy egy lakosra 1,2 könyv jusson, a rendszeresen olvasó könyvtári tagoknak az új és több könyv iránti igényét éppen úgy ki kell elégíteni, mint az 1500 vagy annál több kötettel rendelkező könyvtárakban.

Visszatérve az elhelyezési állapotokra, ugyancsak kívánatos, hogy jól felszerelt, szépen berendezett helyiségekben legyenek könyvtárak, mert kivételes jelentőségük nélkül fogva sokkal inkább számíthatnak érdeklődésre ezeken a helyeken, s előbb is, kisebb költséggel is elkészíthetők, mint például egy művelődési ház.

A vizsgált községek adatait táblázatunk szemlélteti.

E községek olvasóinak száma Beleg, Kuntelep és Szabás kivételével *magasan a járási átlag (13,78%) fölött van, meghaladja a lakosság 20%-át.* Azonban az olvasók kor szerinti megoszlása már nem mutat ilyen kedvező képet. A felnőtt olvasók százalékos aránya Kisbajomban, Rinyabesenyőben, Rinyaszentkirályon és Szabásan alatta van az 56%-os járási átlagnak, és csupán Bakházán, Bolhásan, Görgetegen, valamint Kuntelepen haladja meg a kívánatos 60%-ot. Szükségesnek tartjuk kiemelni, hogy a KISZ-korú fiatal olvasók arányszáma ezekben a községekben a legjobb. (Pl. Kuntelepen 23%, Bolhásan 15%.)

A foglalkozás szerinti megoszlás elemzésénél önkéntelenül is arra gondolnánk, hogy bizonyára mindenütt a parasztolvasók teszik ki legalább a 90%-ot, hisz termelőszövetkezeti községekről van szó. Beleg és Szabás eredményeiben azonban csak 30, illetve 40%-ban szerepelnek a parasztolvasók, akiknek Bakházán 80%, Rinyaszentkirályon és Kuntelepen 90% az arányuk, a többi községekben pedig 60—70%. Ennek oka az a — kor szerinti megoszlásban is megmutakozó — jelenség, hogy néhány községben túlnyomó többségben még mindig csak az iskolásgyerekek olvasnak. Az okok közül megemlíthetjük még az elhelyezési nehézsé-

A község neve	A lakosok száma	Kötet-szám 1961. XII. 31.	Egy lakosra jutó forgalom	Az olvasók száma	Évi kötet-forgalom	Könyvre fordított összeg	
						1961; Ft	1962; Ft (terv)
Bakháza	412*	442	1,07	92	1204	1119	1500
Beleg	932	608	0,65	119	1635	2763	3000
Bolhás	1020	575	0,56	175	2173	4418	6000
Görgeteg	1006	738	0,73	161	2863	2663	2000
Kisbajom	771	448	0,58	158	1764	2484	2000
Kuntelep	802	335	0,41	106	1505	1000	1000
Rinyabesenyő	526	461	0,87	124	1782	284	2000
Rinyaszentkirály	838	563	0,67	176	2952	2576	4509
Szabás	863	618	0,71	107	1218	2198	1500

geket, a megfelelő felszerelés hiányát, a felnőttek körében végzett propaganda gyengeségét. Tévedés ne essék, nem a gyerekolvasókat tartjuk soknak, hanem a felnőtteket — különösen a parasztolvasókat — kevésnek.

Az egy olvasóra jutó kötetforgalom a járási átlag körül mozog. Itt a választék hiánya mutatkozik meg, ugyanis ha egy olvasó az őt érdeklő könyveket már elolvasta, ritkán viszi el még egyszer őket. De a jelenlegi rossz felszereléssel és „vendégszobában” működő könyvtárak sem vonzzák a látogatókat. Tehát jól berendezett, új könyvekkel állandóan gyarapodó, önálló könyvtárhelyiségek kelle-

nek ezekbe a kis községekbe. Az elmondottak után nem kell különösképpen bizonygatnunk ennek fontosságát.

Szükséges tehát, hogy a községi tanácsok, a könyvtárosok, a művelődési ügyvezetők, a tsz-ek, valamint a tömegszervezetek vezetői részletes tervet készítsenek a könyvtárak fejlesztésére, és rendszeresen támogassák az olvasómozgalom kibontakozását. Ehhez jó segítséget nyújthat a könyvbarát-mozgalom a jól felszerelt, barátságos, otthonosan berendezett könyvtárszobák létrehozásával, de a könyvtárak szolgáltatásainak széleskörű propagandájával is.

Bertók László

A BIBLIOTHEQUE NATIONALE-ről érdekes riportsorozatot közöl a Les Nouvelles Littéraires című párizsi lap. A legnagyobb francia könyvtárat naponta mintegy hétszázán keresik fel, az olvasásra kikért könyvek száma több mint két és félezer. Az olvasóteremben 15 000 kézikönyv közül válogathatnak a látogatók. Belépésre jogosító igazolványt csak tudományos kutatók kapnak; a nagyközönség igényét a francia főváros 130 más nagy könyvtára elégíti ki. A Bibliothèque Nationale nem törekszik mindenféle tárgyú könyv beszerzésére; gyűjtőkörébe főként az irodalmi, történelmi és filozófiai művek tartoznak. Állományának teljes katalógusát 1897 óta adják ki vastag kötetekben; jelenleg a száznyolcvannalcoladiknál tartanak, mely Thackeray-ig jut el a betűrendben. Az erkölcsellenes és károsnak ítélt könyveket — körülbelül ezerháromszázat — zárt anyagként őrzik; az első tilalmi listát még Napóleon állította össze. Guillaume Apollinaire, a költő, azt a tréfát követte el, hogy egy le-

pénzelt órától megszerezte és közzétette a zárt anyag címjegyzékét, a könyvtár akkori vezetőinek nagy bosszúságára. (y)

LONDON ST. PANCRATS KERÜLETI KÖNYVTÁRÁBAN a második világháború óta évről évre emelkedik a könyvtári olvasók száma. Ötven évvel ezelőtt 76 000 kötetet kölcsönöztek egy év alatt, 1947-ben 640 000-et, 1957-ben egy milliót fölül, és azóta is emelkedik a könyvforgalom. Legerősebb a forgalom szombaton és hétfőn, amikor hosszú sorok állnak a könyvtár előtt, a többi napokon pedig főleg a déli órákban, az ebéddő alatt kölcsönöznek. A fűzött könyveket harmincszor kölcsönzik, azután eldobják és újat vesznek helyettük. Ha a kívánt könyv nincs meg, a könyvtárközi kölcsönzést veszik igénybe, amit a központi könyvtár (National Central Library) bonyolít le. Gyűjtőkörükbe tartozik a hangtárolás is, amit szintén kölcsönöznek. Az olvasók közül többen kérik a komoly irodalmat, bár a bestsellereket és a ponyva minden fajtáját is bármikor megkaphatják.

Néhány érdekesség munkájukból: tíz éve ingyen terjesztik a könyvtár folyóiratát; helytörténeti dokumentum anyaguk is van; rendszeresen tartanak kiállításokkal egybekötött előadásokat, például a kerület múltjáról, évfordulókról, irodalmi eseményekről, de gyakorlatiak a zenei előadások is. (B-1)